

nico tudi kralj Sv. Štefan. Tam je bila tudi izdana v l. 1222. znamenita zlata bula. — V mestni zbornici so nas svečano sprejeli in gostili veliki župan grof Széchenyi, mestno zastopstvo in odvetniki. Potem smo se peljali na Blatno jezero, ki je 78 km dolgo in 14 km široko in ki mu Madžari pravijo „ogrsko morje“. Po kosilu v najelegantnejšem kopališču v Balatonföldvaru smo se vozili s parnikom po jezeru mimo polotoka Tihany, na katerem je bil v l. 1918. interniran par dni avstrijski cesar Karel IV., ko je z letalom iz Španije došel na Madžarsko, da bi si rešil vsaj ogrsko krono. — V Siofoku smo zapustili parnik in se ponovno vkrcali v avtobuse in povrnili v Budimpešto.

Končno omenjam, da je v Budimpešti, ki šteje nekaj manj kot en milijon prebivalcev, več kot 3000 odvetnikov in da nekateri živijo v največji bedi.

Književna poročila.

Dr. Murko Vladimír: Vrednostni papirji, kaj je treba vedeti o njih. Tiskarna „Merkur“ d. d., Ljubljana 1938. Str. 135, cena vez. din 48.—.

Pisec opozarja, koliko škode so imeli in imajo imetniki vrednostnih papirjev od svoje nepoučenosti o nabavi in prodaji vrednostnih papirjev, o njihovi donosnosti, o pobiranju dividend, o zameni, zrebanju itd. Zgube, ki so tako nastale, so eden glavnih vzrokov, da so vrednostni papirji pri občinstvu tako malo priljubljeni. To ima za posledico težave pri finansiranju koristnih zasebnih podjetij in pri pribavljanju sredstev za javne namene. Zato hoče pisec široko občinstvo poučiti o bistvu in pomenu vrednostnih papirjev, izvemši menice, čeke, bankovce, warrante in trg. nakaznice; bavi se torej predvsem s tzv. naložnimi papirji. Knjiga bo dosegla svoj namen. Pisec je povedal jako popolno in lahko razumljivo, kar treba vedeti človeku, ki ima ali hoče nabaviti vrednostne papirje katere koli pri nas navadnih vrst. Važno bo zlasti, kar pove o dobrih in slabih straneh posameznih vrst vrednostnih papirjev, o njihovi primernosti za naložbo imovine in o njihovem upravljanju. Podrobno obravnava potem posamezne vrednostne papirje, ki so pri nas v prometu, kdo jih je izdal, količino, odplačevanje, obresti ali dividende, ali je papir pupilarno varen, ali ga lombardira Narodna banka, kako je z zastaranjem itd. Vsebinska knjige je torej prav bogata in vidi se, da ima pisec dober vpogled v snov tudi s praktične strani. — Seveda sama poučenost o vrednostnih papirjih ne bo zadostovala, da bi svet bolj posegal po vrednostnih papirjih; pisec sam, prav diskretno omenja, da bi bilo dobro, ko bi se po tolikih letih uredilo vprašanje onih javnih dolgov, ki jih je prevzela naša kraljevina po mirovnih pogodbah. Omenil bi bil pri delnicah lahko še, da je skrajni čas, da dobi obvezno moč novi trg. zakon, ki bi ščitil delničarje dokaj uspešneje kot jih ščitijo sedanji zakoni. Saj je prav pri polomih delniških družb občinstvo utrpelo velike izgube in prav te izgube so, poleg slabih skušenj s pred- in medvojnimi javnimi obveznicami, svet odvrnile od vrednostnih papirjev.

Napak z gledišča teorije skoraj ni. Vendar ne bi rekel, da pravica iz vrednostnega papirja „lahko predstavlja 1. stvarno pravico, namreč a) delež na kapitalu kake kapitalne družbe“: za članske pravice gre, ne za stvarne (str. 10). — Ne more se reči, da morajo po novem trg. zakonu delničarji izjemno kaj doplačevati v stečaju d. družbe. Vplačati morajo, eventualno v stečaju ali likvidaciji tisti del vplačila na svoje delnice, ki ga niso že prej vplačali, več ne (str. 19, § 374 NTZ). — Na nekaterih mestih bi bilo želeli točnejšega izraza: ne more se reči, da po upravičencu razlikujemo papirje na prinosnika, na ime, na ukaz (str. 15), saj gre le za način, kako je v papirju določen upravičenec. — „Vložne knjižice imajo različen značaj, deloma so imenske, večinoma pa se smatrajo za legitimacijski papir, ponekod so celo imetniški papir —“ (str. 16); nasprotja niso: „imenski“, „legitimacijski“, „imetniški“, mešana sta dva kriterija. — Ne vem, ali se dolgoročne (državne) obveznice res pogosto imenujejo tudi fundirane ali konsolidirane (str. 26); če se, je to imenovanje stvarno lahko neutemeljeno. — Ne bi rekel, da je naloga borz zlasti, da določajo ceno blaga (str. 46); na borzah se cene blaga ugotavljajo po ponudbi in povpraševanju; ko bi se res določale, brez ozira na ponudbo in povpraševanje, bi bile fiktivne. Pa ne bom trdil, da se to ni še nikoli zgodilo. — „Borze so popolne in nepopolne. Delimo jih tudi na blagovne in efektne“ (str. 47); ali niso popolne prav tiste, ki so blagovne in efektne? — Pojma užitniške delnice in užitnice sta na str. 19 in 20 določena pravilno, na str. 78 pa je rabljen izraz „užitnica“, ko gre za užitniško delnico. — Antiteza „legalen“: „nemoralen“ (str. 100) se mi ne zdi splošno pravilna, legalnost ni istovetna z (etično) moralnostjo, ilegalnost ne z nemoralnostjo. Razume se, da vse to ve pisec sam, reči hočem le, da je tudi v neteoretskem delu koristno rabiti teoretski točne izraze; vrednosti knjige teh par netočnosti ne zmanjšuje. Dobro bo služila ne samo tistim, ki jim je namenjena v prvi vrsti, temveč tudi tistim pravnikom, ki imajo često poklicno posla z vrednostnimi papirji, pa tudi dijakom pravnikom, ker jih bo seznanjala s praktično stranjo teorije.

Milan Škerlj.

Glungler Wilhelm: Lehre von Volk und Staat. Založba Fritz & Joseph Voglrieder, München und Leipzig, 1938, str. 344 velike 8°.

Knjiga, ki jo beležimo, je v stvari zelo razširjena izdaja G. jevega dela „Vorlesung über Volk und Staat“, katero smo že prikazali v letniku 1937, tega časopisa na str. 191. Dejstvo, da se je pokazala potreba po novi izdaji še pred potekom leta dni od izida njene po zunanjem obsegu za več kot polovico skromnejše predhodnice, najbolje kaže G.-jev veliki uspeh. Knjiga je danes v Nemčiji prvi znanstveni učbenik o odnosu naroda do države, t. j. o predmetu, katerega tam poslušaja dijak pravoznanstva in gospodarskih ved v 1. polletju svojih študij. Predmet in nanj nanašajoča se knjiga sta mišljena kot uvod v teoretično politiko. Tak uvod naj bi obrazložil bistvo države, njen ustroj ter njeno delovanje pod vodilnim vidikom naroda, njegovih potreb in zahtev, ustrezno narodnosocialističnemu svetovnemu in življenjskemu nazoru. G. se zdi že po svojem temeljnem stališču za tako delo posebno usposobljen, saj je že dolga leta v svojih znanstvenih delih razvijal pravno-filozofske in politične misli, katerih mu ob narodnosocialističnem prevratu l. 1933, ni bilo treba spreminjati niti prilagajati novim razmeram.

Na socialni svet in sledstveno na državo in pravo je mogoče gledati na razne načine. Statično gledanje je v bistvu konservativno, podlaga mu je zamisel ravnotežja, ustaljenega reda in v njem posebljene avtoritete. Dinamično gledanje je progresistično, išče sile, ki nosijo in

gibljejo družbeni svet oziroma njegove posamezne tvorbe; vodi ga misel premoči nekih sil nad drugimi, gibanja, katero istoveti z razvojem in napredkom. Tretji način gledanja je pragmatški. Njemu je jedro uspevek človeškega delovanja, ki ima sposobnost, stvarjajoče vplivati na družbeni svet in ga s tem oblikovati. Tako delovanje pa naj bo razumno in smiselno, zato je tesno povezano z idejo potrebe po vodstvu. Vsak je otrok svojega časa, odtod tudi različni osnovni pogledi raznih še živečih generacij na tako značilno družbeno tvorbo kakor je država, posebno v času kakor je sedanji, ko se tako bistveno spreminjajo državne naloge in z njimi sporedno njihovemu dosegu potrebni državni ustroj. Zlatemu veku meščanske pravne države, kateremu so dajale sociološko ozadje v svoji moči izravnane družbene sile, je ustrezalo statično pojmovanje. Ustvarilo je kult togega pravnega reda, prvenstveno utelešenega v zakonu. Kolikor pa se je to pojmovanje po sili vztrajnosti ohranilo še tedaj, ko je zgubilo ustrezni sociološki temelj, je zašlo v nevarnost, da se sprevrže v obravnavanje golih, po svojem bistvu bolj ustaljenih zunanostnih oblik države in prava. Dinamično pojmovanje je sicer našlo s svojo progresistično zamišljeno dialektiko nekaj opore v čedalje ostrejši borbi družbenih sil po enostranski premoči, s čimer je bilo prejšnje ravnovesje porušeno. Vendar njegovo na neki preveč mehanistično nujnostni, skorajda fatalistični revolucionarni ali evolucionarni spekulaciji sloneče bistvo zaradi svoje enostranosti ni moglo zajeti družbene stvarnosti v vsej njeni dejanski zapletenosti. Zamenjalo je predvsem človeka in njegovo sposobnost, da smotrno in načrtno posega v družbeni svet in ga s tem vsaj do neke mere oblikuje po svojih zasnovah. Ruska socialna revolucija je bila delo nekaterih intelektualcev, in dasi so se priznavali k eminentno dinamični Marxovi in Engelsovi doktrini progresistične materialistične dialektike, so s svojim zavestnim, namenoma storjenim posegom v zgodovinsko dogajanje najzgovorneje zanikali njegove samogibno mehanistične silnice, ki so ena glavnih osnov dinamičnega pojmovanja. Enak dokaz zoper to pojmovanje v korist pragmatškemu je bila fašistična revolucija v Italiji. A tudi na tipično dinamičnem načelu zgrajena nemška weimarska republika s svojo odlično demokratično organizacijo, slonečo na goli številčni majorizaciji in na mnogoterih, po svojih nazorih in stremljenjih popolnoma si nasprotujočih strankah, je s svojo nesposobnostjo za rešitev nastalih velikih socialnih nalog budila pri mnogih hrepenenje po dejanjih, ki bi smotrno preoblikovala sedanost v čim večji prid vse ljudske skupnosti, zbrane v državi. Ta zunanji okvir in lastna duhovna struktura, ki je svojstveno reagirala na potrebe časa, sta G.-ju narekovala odločitev za pragmatško gledanje. Bistvo ji je motrenje družbenega sveta pod vidikom človeškega zavestnega in smiselnega delovanja in z njim zvezanega uspeha. Pod vidikom „hominis fabri“ („Wirke dein eigen Sicksal, — Schöpfe dein eigen Recht“) je obdelal pravno-in-državnopolitične ter filozofske probleme. Priznava se k novemu, tvornemu racionalizmu, čigar nosilec je razumni človek, vendar ta racionalizem ni abstrakten in spekulativen, on je realističen; izhaja iz naravnih, do velike mere iracionalnih danosti, katere pa hoče usmerjati, pretvarjati in oblikovati po idealih, ki si jih je izbral kot absolutno vodilo svojega udejstvovanja. Optimistična vera v tako človekovo sposobnost je pri G.-ju posebno simpatična, enako tudi njegova utemeljena trditev, da je njeni uspešnosti pogoj čim globlje poznavanje družbene stvarnosti. Ker pa je ta stvarnost zelo zapletena, je ni mogoče pravilno spoznati, če jo gledamo samo z ene strani, z enega umetno osamljenega vidika. Delne resnice namreč ni, resnica je samo ena in ta je celotna. Zato se poslužuje G. pri proučevanju družbenih pojavov,

kakor sta n. pr. država in pravo, sintetične metode, on gleda nanje, kakor pravi, perspektivno in plastično. Vendar to gledanje ni samo G.-jeva posebnost, pod drugimi imeni in pod delno drugimi vodečimi vidiki so se ga posluževali že pred njim in sporedno z njim drugi znanstveniki. Tudi G.-jevi izsledki nikakor niso taka novost, kakor se njemu dozdeva, gre večinoma za stara dognanja, katera je edinole pod svojim posebnim vidikom sistematiziral, jarko osvetlil, preimenoval in preoblikoval. Zato kviri njegova dela, in to velja tudi za zabeleženo knjigo, dostikrat prežolčni in prejedki polemični slog, ki se včasih obrača proti stvarem, katere bi pisec s pridom lahko molče prešel.

Država je po G.-ju v prostoru in času dana dejstvena enota kakega naroda, katerega spajata organizacijski red in z njim zvezano vodstvo (Leitordnung) k skupnemu delu. Popolna država je popolna dejstvena narodova enota, ne samo njegova organizacijska oblika (Ordnungsform), temveč tudi nosilka njegovega dela (Werkträger). Narod pa je po naravi (krvi in zemlji) in po kulturi (jeziku in nraveh) stvorjena ljudska usodnostna skupnost doživetja. Misel delovanja in dela (der Wirkgedanke) torej spaja državo in narod. Narod dejstvuje predvsem kot država, državni stroj deluje v imenu naroda za izpolnitev njegovih zahtev, njegove življenjske potrebe so načelo političnega ravnanja. Veda o državi postane s tem smotrno uravnana in vrednostno poudarjena, izhodišče, predmet in cilj so ji narod; njena vprašanja se proučujejo in presojujejo po pomembnosti za narod, po smislu za skupnost. Tej nalogi ustreza sistematika obravnavane knjige. Uvod se bavi s predmetom in njegovim prikazovanjem ter podaja nekaj zgodovinskih podatkov o pogledih na državo. Prvi oddelek se peča z državo kot udejevstveno enoto naroda in nosi podnaslov: nauk o prirodi države. Tu obravnava pojem države, temeljne usmeritve njenega bivanja (Wesensgrundrichtungen), v katere je preoblikoval državne vrvine, med katere šteje tudi čas; nastanek in prenehanje države, razne njene pojavnne oblike, katerim prišteva tudi državne zveze, razčlenbo države in končno njen smisel, t. j. njen namen in njeno opravičbo. S sistematičnega vidika bi se dalo razpravljati ali ne bi spadal nauk o razčlenbi države bolj v drugi oddelek, ki se bavi z državo kot organizacijsko obliko naroda in da li bi ne bilo pravilneje, posvetiti odreditvi državnega smisla kot izrazito političnofilozofskemu problemu poseben oddelek. Drugi oddelek s podnaslovom pravne vede v državi obravnava pravo. G. ga pojmuje kot vodstveni red, t. j. statični in funkcionalno hkrati, torej kot red in kot vodstvo. Iz neke Hitlerjeve izjave izvaja G., da za sedanjo Nemčijo ni več razlike med pravom in moralo. Oba normativna reda imata isti izvor, namreč narodovo vest (Volksgewissen), ki se pravilno usmerja ob narodovih potrebah. Te bi torej bile konec koncev merilo pravi in morali. Dalje je tu očitran pojem ustave, državne oblasti, oblik te oblasti, državnih organov in državnih funkcij. Tretji in zadnji oddelek daje na sto straneh kratek oris teoretične politike. Nosi glavni naslov: država kot nosilka narodovega dela, odnosno podnaslov, nauk o delovanju (Handlungslehre) države. Tu razčlenja G. pojem, predmet, vrste politike, njene osnovne tipe (statični, dinamični, pragmatiski politični svetovni nazor); dalje daje nauk o nosilcih politike, katere loči v vodilne (politični voditelji — državniki v personalni uniji z vodstvenimi državnimi organi) in gonilne (politične stranke) sile ter končno kratek pregled o pomenu političnih činov. Tu sta posebno interesantni poglavji o pravni ustreznosti in smotrnosti takih činov ter o odnosu politike in morale. Ker je G.-ju narodova življenjska pravica najvišja vrednota, najde vsak le navidezno nerazrešljiv spor med državno nujnostjo, moralo in pravom svojo povoljno rešitev v pravilno pojmovani pravici države za primer sile (Staatsnotrecht).

Ker so idejne osnove te knjige popolnoma iste, kakor so bile že v lani prikazanem delu, njih ocena lahko odpade. Novi knjigi je treba priznati jedrnatost in zares mnogostransko obrazložitev težkih vprašanj državne vede, podprto z ogromnim vsebinskim bogastvom, kateremu je osnova temeljno pisčevno poznavanje političnega dogajanja sedanosti po vsem svetu. Nenemškemu bralcu pa bo knjiga še posebno dragocena zakladnica nešteti pozitivnopopravnih in ideoloških podatkov, potrebnih za pravilno razumevanje današnje Nemčije. **Dr. Gorazd Kušej.**

Lavergne Bernard, Professeur à la faculté de droit de Lille. Essor et décadence du capitalisme. Paris, 1938. 251 str. 25 fr.

Knjiga prof. L. je lepo, jasno in dostopno spisana razprava o kapitalizmu in o različnih novih gospodarskih ustrojih, s katerimi ga hočejo nadomestiti. V prvem poglavju slika L. kapitalizem 19. stoletja. Pisec priznava veliko vlogo, ki jo je igral takratni kapitalizem v gospodarskem razvoju in povzdigu gmotnega položaja ljudskih množic, posebno pa industrijskega delavstva. L. navaja podatke o dvigu v 19. stoletju realne delavčeve mezde na Francoskem, Angleškem in v Zed. drž. Sev. Amerike. „Ni dvoma, pravi L., da je bil gmotni, ako ne moralni, položaj delavstva v večini evropskih držav in v Zed. državah l. 1900. bolj zadovoljiv kakor — po veliki vojni, ki je divjala po svetu — l. 1936. ali celo pred krizo 1929. l.“ (Str. 45.) Drugo poglavje popisuje kapitalizem 20. stoletja. Tu pisec predvsem zavrača nekatere očitke, ki se delajo kapitalizmu. Med drugim zavrača tudi očitek, da je kapitalizem kriv težke krize iz l. 1929. in piše o tem tole: „Nered v narodnih budžetih, pogršne spremembe valut, dirigovano gospodarstvo in neprestane in čestokrat nesrečne državne intervencije so veliko več kakor kapitalistični režim odgovorni za izjemno ostrino in dolgotrajnost te krize“ (str. 49). Toda nadalje navaja pisec sam vrsto nedostatkov modernega kapitalizma. To je predvsem prekomerna gonja za dobičkom, ki vodi do zasedbe po istih osebah cele vrste dobičkosnih mest v različnih velikih delniških družbah, do prevelikih tanjim na račun dividend delničarjev, do izkoriščanja družb — hčer od družb — matic itd. Drugi nedostatek sodobnega kapitalizma obstoja v čim dalje večjem uveljavljanju monopolov namesto proste konkurence. To se godi tako v notranjem kakor tudi v zunanjem gospodarskem prometu ter vodi do zelo težkih posledic.

V tretjem poglavju razmotri pisec novejšo politiko javnih oblasti, ki čestokrat odvzema kapitalizmu vsako možnost normalnega funkcioniranja. Nestabilnost valut, omejitev mednarodnega prometa (avtarkija), različni zakoni in uredbe, s katerimi se razveljavljajo sklenjene pogodbe, nesmotrno normiranje cen itd. — to so izrazi te politike. Občudovati je treba, piše L., prožnost in življenjsko moč kapitalizma, ki še produktivno funkcionira kljub vsem tem nastopom javnih oblastev. V istem poglavju podaja L. kritiko o dirigovanem ali načrtnem gospodarstvu, s katerim hočejo sedaj nadomestiti kapitalistično gospodarstvo. Pisec analizira tipe tega gospodarstva (l' *économie influencée*, l' *éc. concertée*, l' *éc. dirigée* in le *socialisme d'Etat*). V svoji kritiki načrtnega gospodarstva razglasa L. predvsem, da predstavlja tako gospodarstvo točne statistične podatke in nespremenjen ritem gospodarskega procesa tekom 3, 5 ali 10 let, ker le tedaj je možno na podlagi preteklosti graditi načrte za bodočnost. Brez tega predstavlja načrtno gospodarstvo najčešče „l' *organisation méthodique du déséquilibre*“ (str. 136). Od javne oblasti določene cene in prisilno porazdeljevanje blaga pa predstavljajo le izraz moči oblasti, ki pri tem samovoljno obdara enega in oškoduje drugega. Razen tega zaveda načrtno gospodar-

stvo, kolikor se odreka navodilom zakona o ponudbi in povpraševanju, na nepremagljive težkoče pri izbiri optimalne kombinacije produkcijskih sredstev. Nadalje „dirigovano“ gospodarstvo po navadi zvišuje produkcijske stroške; vodi do manipulacij z valuto, ki rušijo valuto; samovoljno fiksira mezde; povzroča vsled nesigurnosti gospodarstva sterilno tezavriranje kapitalov; oškoduje in kaznuje ene družabne razrede v korist drugim; pospešuje podkupljivost javnih organov; končno privaja tudi do politične diktature.

V nasprotju z ekstremnimi oblikami dirigovanega gospodarstva zagovarja L. „zmerni in pametni državni intervencionizem, tako v gospodarskem kakor v socialnem področju“ (str. 172). Pri tem pa izrečno poudarja, da ne misli na povratek k prejšnjemu privatnemu kapitalističnemu gospodarstvu, ampak na razvoj novega „zadružnega gospodarskega ustroja“. Temu ustroju, o katerem je L. že prej objavil vrsto spisov, je posvečeno četrto poglavje njegove knjige. Toda L. ne razumeva pod „zadružnim ustrojem“ navadnih zadrug v smislu na pr. konsumnih društev ali drugih zadrug, temveč posebno obliko velepodjetij zadružne strukture, ki jih imenuje „zadružne režije“. L. navaja več primerov takih zadružnih velepodjetij, ki uspešno delujejo v Belgiji, Franciji in Angliji. „Zadružne režije“ imajo prednosti privatnega kapitalističnega podjetja (visoka produktivnost, iniciativnost, znižani produkcijski stroški) in obenem prednosti javnega podjetja, kolikor gre za demokratično razdelitev dobička (pro rata prometa s podjetjem). Na taka zadružna velepodjetja polaga L. svoje najboljše nade.

V zadnjem poglavju naglaša pisec še enkrat zasluge, ki jih še sedaj izkazuje kapitalizem kljub vsem svojim nedostatkom ter svari pred poskusi, z nasiljem porušiti ta gospodarski stroj in ga na brzo roko nadomestiti s kakim umetno ustvarjenim novim ustrojem. L. opominja, da ni treba rušiti hišo, v kateri stanujemo, dokler ne vemo, s čim jo naj nadomestimo; zdrav razum diktira, da jo rajše razmeram ustrezno izpopolnimo in izboljšamo (str. 225).

Iz povedanega se vidi, da obravnava L. cel niz zelo aktualnih in važnih vprašanj. Vsak bralec, neodvisno od njegove osebne usmerjenosti, najde v tej knjigi mnogo zanimivega in vrednega tega, da se o njem razmišlja. Tako na pr. celo najhujši nasprotniki kapitalizma ne bodo mogli iti mimo lepo orisanih pozitivnih strani, ki jih še sedaj kaže privatni kapitalizem, v primeri z državnim kapitalizmom. Toda celo največji zagovorniki kapitalizma ne morejo negirati tistih njegovih nedostatkov, ki so narasli v zadnjih časih in ki jih zelo barvasto slika L. Prav tako bodo oni, ki se navdušujejo za različne ekstremne oblike „dirigovanega“ in etatiziranega načrtnega gospodarstva, našli v piščevi kritiki o teh gospodarskih oblikah mnogo poučnega. Slednjič bodo navdušeni zagovorniki zadružništva s posebnim zanimanjem prebirali one dele knjige, v katerih govori o zadružništvu in o „zadružnih režijah“ kot o tisti gospodarski obliki, ki more z velikim uspehom nadomeščati tako privatna kapitalistična kakor tudi državna podjetja. Bolj skeptičnemu bralcu se pokažejo ti deli knjige mogoče preoptimistični, toda tudi ta mora pritrditi piscu, ko le-ta naglaša prednost zadružništva, obstoječo v tem, da skuša reformirati gospodarstvo, ne da bi pri tem v njem kar koli rušilo ali uvajalo z nasiljem. **Aleksander Bilimovič.**

Nullus Renée, Capacité et pouvoirs de la femme mariée en Allemagne et en France. Etude de Droit privé comparé. Paris 1938, Librairie A. Rousseau, 456 str.

Pričujoče delo je 54. publikacija Institut-a de Droit comparé v Parizu. Mimogrede naj omenimo, da razvija ta zavod zelo živahno de-

lavnost na vseh pravnih področjih, zlasti pa ima v svojem vsakoletnem študijskem načrtu proučevanje sodobno perečih pravnih vprašanj. Tako se je tudi v našem primeru pisateljica lotila za Francoze aktualnega vprašanja. Že l. 1932. je bil predložen franc. senatu zakonski predlog, ki spreminja vse one civilnopravne določbe, ki omejujejo zasebno pravno sposobnost poročenih žen. Zanimivo je omeniti, da je tudi pri Francozih stavek „le mari est le chef de la famille“ vzbudil precejšnjo razpravo, tako, da je senat to določbo sprejel ter ji dal tudi natančno pravno vsebino, ko določa obseg moževih kontrolnih pravic. Pisateljica se z vsebino tega zak. načrta strinja ter skuša dati celotnemu vprašanju svoj prispevek, ko skrbno in nadvse točno primerja vse zadevne civilnopravne določbe obeh navedenih držav. Delo je razdeljeno na dva obširna dela: v prvem razpravlja o pravnem položaju žene v splošnem, v drugem pa o ženi, ki izvršuje kako obrt ali trgovino. Na koncu je še navedla izčrpno strokovno bibliografijo. Knjiga, ki je izčrpen prikaz pravnega položaja poročenih žen, bo odlično služila tudi naši pravni znanosti, ko pripravlja gradivo za novo obč. drž. pravo.

Dr. Rudolf Trofenik.

**Janulov Ilija: Socialno zakonodateljstvo v Bolgariji, I. Osnovni pri-
čini in faktori.** Sofija 1938, izd. Sloboden univerzitet, str. 366, cena
80 levov.

Pisec, ki je privatni docent na sofijski univerzi in profesor na svo-
bodni univerzi (sedaj Višjem učilišču za gospodarske in družbenopo-
litične nauke) in avtor številnih razprav s področja socialne politike in
delovnega prava, je izdal prvi del svojega spisa o socialni zakonodaji v
Bolgariji, namreč o vzrokih in činiteljih, dočim bo obsegal drugi del
opis razvoja bolgarske socialne zakonodaje od l. 1880. do 1938., tretji
pa nje pravno analizo.

Med materialne osnove za razvoj socialne zakonodaje šteje avtor
(str. 355) razvoj samega gospodarstva in delavsko sindikalno gibanje,
poleg tega upošteva tudi posebne psihološke in idejne činitelje, ki izha-
jajo iz socioloških raziskovanj ter iz splošnih političnih in socialnih
idej. Prvima dvema, namreč razvoju bolgarskega gospodarstva in pa
razvoju delavskega gibanja je posvetil avtor pretežno pozornost. V pr-
vem poglavju knjige obravnava na temelju eksaktnih podatkov nastanek
bolgarske industrije, dalje razvoj obrti, rudarstva, posebno izčrpno
poljedelstva in zaposlitve v njem, nato promet, kredit, trgovino itd.
V drugem poglavju opisuje nastanek sindikalnega pokreta v Bolgariji
od prve grafične organizacije in prve kolektivne pogodbe preko vojn
in razpusta komunističnih sindikatov (1924.) do ustanovitve enotne de-
lavske organizacije: Bolgarski rabotničeski sjuz (1934.). V sledečem po-
glavju obravnava avtor vlogo in delo socioloških proučevanj delovnih
pogojev in življenja delovnih množic, prav tako tudi razvoj medna-
rodne socialne zakonodaje. V zadnjem, petem poglavju razmotriva jav-
no mnenje in njega vpliv na socialno zakonodajo (demokratske, sociali-
stične ideje, cerkev).

V prvem zvezku svojega velikega dela o bolgarski socialni zako-
nodaji ne raziskuje neumorni pisec in socialni delavec samo gospodar-
skih, socialnih in idejnih osnov te panoge zakonodaje, marveč odkriva
nam posebno poučno dejstvo, kako velikega pomena je proučevanje
gospodarskega in socialnega življenja s strani državnih in znanstvenih
ustanov, posebno leta 1911. ustanovljenega društva za socialni napredek.
Ravno to delo je v Bolgariji uspešno vplivalo na državno, gospodarsko
in socialno politiko.

S. B.

Wagemann Ernst: Die Zahl als Detektiv (Heitere Plauderei über gewichtige Dinge). Hamburg, 1938, 219 str.

Ta nova knjiga profesorja na berlinski univerzi in vodje berlinskega konjunktturnega instituta ima malo čuden naslov, ki spominja na Sherlocka Holmesa. Vendar obravnava v obliki bistroume kzerije celo vrsto zanimivih in praktično važnih vprašanj statistične metode in statističnega proučavanja različnih gospodarskih in drugih pojavov. Glavno vsebino knjige tvori analiza bistva in pomena cenitve, ki s približno številko izraža velikost pojava, za katerega nimamo natančnih statističnih podatkov ali celo ne potrebujemo izčrpnega statističnega štetja.

V 1. oddelku pojasnujejo W. splošni pomen takih približnih cenitev. V nadaljnjih štirih oddelkih razlaga na primerih, zajetih iz prakse, različne vrste cenitve, in sicer: nadomestno cenitev, izpopolnitveno, kontrolno in prognostično. V zadnjem oddelku podaja W. pojmovno analizo cenitve ter analizira njeno metodiko, in sicer razmotriva: metodo reprezentacije (zastopanja, ko sklepamo o celoti na podlagi enega njenega dela), inkluzije (vključitve, ko sklepamo o enem delu na podlagi celote), substitucije (nadomestitve, ko sklepamo o kaki skupini na podlagi druge skupine, ki ni istovrstna s prvo) in generalizacije (posplošnitve, ko sklepamo o eni skupini na podlagi druge skupine, ki ima s prvo neki skupni imenovalec).

Na koncu knjige, pour la bonne bouche, parodira W. ter prikraja za statistiko Goethejevo Valpurgijevo noč („Statistik in der Walpurgisnacht“), toda ta dodatek ni bog ve kako bistroumen.

V splošnem pa, kdor želi pogledati v marsikatere zanimivosti statistične kuhinje ter se prepričati, da „statistika ni samo zelo poučna, temveč tudi zanimiva in včasih celo skoro tako zanimiva kot kriminalni roman“ — le-ta naj prebere novo Wagemannovo knjigo.

A. Bilimović.

Zbornik propisa za zaščito pomoraca. Beograd, 1938. Osrednja uprava za posredovanje dela. Cena 20[—] din.

Kot tretji zvezek „Zbirke socialno-političkih propisa“, ki jo izdaja Osrednja uprava za posredovanje dela, je izšel zbornik našega mornarskega prava. Obsega poleg temeljnih uredb o pogojih dela na pomorskih ladjah iz l. 1935. in o luškem delu iz l. 1938. še vse ostale pravilnike, ki urejajo m. dr. delovni čas, zdravniški pregled, prehrano in stanovanje mornarjev, mornarske knjižice, posredovanje dela itd.

Izdaja je priročna in skrbna, vendar ni brez napak (n. pr. str. 169 „invalidnin“ namesto „individualnih“).

S. B.

Dva nova časopisa. Izšla je prva številka novega časopisa „Naš Saobračaj“, mesečni časopis za železnički, pomorski i rečni saobračaj“. Časopis izhaja v Beogradu, kot urednik je označen Jovan M. Jovanović. Poleg strokovnih in tehničnih vprašanj prinaša prva številka tudi članke pravne vsebine in sicer Ž. Perića „Pravo i tehnički pronalasci“, dr. I. Matijevića „Zaštita države, javnopravnih tela, saobračajnih i opštekorisnih ustanova u Izvršnom postupku (ograničenja izvršenja)“, dr. M. Vukovića „Pravni regulativ na reči“, F. Podbregarja „Nove međunarodne konvencije o prevozu putnika i robe na železnicama“, poleg tega pa še sodno rubriko z odločbami civilnih rednih in izrednih sodišč, domačih in tujih. Kot stalna priloga bo pridevana časopisu „Zakonodavni deo — propisi — uputstva — raspisi“, ki bo prinašala besedilo novih zakonov, uredb in pravilnikov. Letna naročnina 120 din.

Drugi novi časopis, ki je izšel v mesecu januarju, je „Privredna utakmica“, revija jugoslovenskog udruženja za zaščito indu-

strijske svojine i suzbijanje nelojalne utakmice. Izhaja prav tako v Beogradu, urednik je dr. Janko Šuman. Poleg člankov in razprav ima stalno rubriko „judikatura in praksa iz oblasti industrijske svojine“. Posamezna številka stane 10 din. V slovenščini je pisan prispevek dr. F. Majarona „Zaščita imena in firme“.

Istituto di Studi Legislativi: 1) *Annuario di Diritto comparato e di Studi legislativi*, XIV, 1. Vsebina: Eisner B.: Die einleitenden Bestimmungen, die Personen, die Familie und die dinglichen Rechte im Vorentwurf zu einem jugoslawischen Zivilgesetzbuch. Tedeschi G.: Un' inchiesta dell' Istituto di studi legislativi sul contratto di matrimonio. Darmstädter Fr.: Abriss der deutschen juristischen Literatur der Jahre 1935 und 1936. Sommari di Legislazione Internazionale per gli anni 1935, 1936 e 1937. XIV, 2: Eisner B.: Die Schuldverhältnisse, das Erbrecht, die Ersitzung und die Verjährung im Vorentwurf zu einem jugoslawischen Zivilgesetzbuch. Waligorski M.: Il processo civile di cognizione polacco. Darmstädter F.: Abriss der deutschen Literatur der Jahre 1935 und 1936.

2) *Legislazione internazionale*, VI, I. Prinaša zakonodaje iz l. 1937. za sledeče države: Francija, Nizozemska, Poljska, Avstrija, Estonija, Letiška, Litva, Italija, Ogrska, Rumunija, Češkoslovaška, Belgija, Luksemburg in Portugalska. — VI, II. prinaša isto za države: Jugoslavija (dr. Vl. Kukman), Švica, Nemčija, Turčija, Bolgarija, Velika Britanija. Oba zvezka skupaj štejeta 1160 strani.

3) *Giurisprudenza comparata di diritto civile*, I. Prinaša sistematično urejeno, z opazkami in pripombami opremljeno judikaturu Francije in Italije za l. 1933 do 1937. II. pa judikaturu Belgije za l. 1934—1937 in Nemčije za l. 1932—1936. Vsak zvezek obsega nad 400 strani.

Dr. Dolenc Metod: Načelno odredjenje pojma početak sudskog krivičnog postupka. Posebni odtis iz Arhiva, Beograd, XXXVII (LIV), 4. Str. 15.

Dr. Dolenc Metod: O dednih pravicah vdov in sirot. Ponatis iz Vodnikove pratike, 1939. Str. 68—76.

Dr. Eisner Berthold: Der Vorentwurf eines Zivilgesetzbuches für das Königreich Jugoslawien. Posebni odtis iz *Annuario di Diritto Comparato e di Studi Legislativi*, XIV, 1, 2. Str. 200.

Dr. Eisner Bertold: Pravni položaj inozemnih trgovačkih društava u našoj državi po današnjem pravu i po novom trgovačkom zakonu. Posebni odtis iz Mjesečnika, 1938. Str. 35.

Furlan Boris: Du conflit de lois relativ aux paiements en couronnes austro-hongroises en droit international privé. Extrait de l' „Annuaire de l' Association Yougoslave de Droit International“, 1937, Str. 14.

Dr. Gosar Andrej: Gospodarstvo po načrtu, njegove naloge in problemi. Ljubljana, 1938. Str. 50.

Dr. Matijević Ivo — dr. Čulinović Ferdo: Komentar zakona o izvršenju i obezbedjenju. III. knjiga, 7. §§ 32 do 36.

Dr. Murko Vladimir: Vrednostni papirji. Tiskarna Merkur, Ljubljana, 1937. Str. 134.

Péritsch J. M.: Les Excommunications en Yougoslavie. Extrait de La Revue Mensuelle, Genève. 1938. Str. 20.

Pitamic Leonidas: Interpretation und Wortbedeutungswandel. Sonderabdruck aus Zeitschrift für öffentliches Recht, XVIII, 4. Dunaj. 1938, str. 426—437.

Dr. Polec Janko: Zgodovina „obravnanih gorskih bukev“ in postavitve kletarskega mojstra na Kranjskem. Posebni odtis iz Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo, XVIII, 1937, str. 23.

Zaplata Rudolf: Pregled sadržaja Glasnika zemaljskog muzeja u Sarajevu od 1889—1937 godine (I—XLIX). Posebni odtis. 1938. Str. 97.

Dr. Solnař Vladimir: L' Unification du Droit Pénal en Tchécosloquie. Posebni odtis. Bucarest. 1938. Str. 8.

Dr. Solnař Vladimir: Zenevské konvence proti terorizmu. Posebni odtis iz Pravnika. LXXVII, 4. Praga, 1938. Str. 25.

Dr. h. c. Zimmerl Emil: Organisaće práce, zvláště technickohospodářské, zřizéním korporativním. Posebni odtis iz Sbornika MAP. 1935, str. 67—82.

Dr. h. c. Zimmerl E.: Uvahy o technických nrmách. Posebni odtis iz Sbornika MAP, 1938, str. 344—360.

Dr. Žmavc Ivan: Technické hospodářství a právo. Posebni odtis iz Sbornika MAP, 1938, str. 352—342.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LIV, 5: Spektorski E.: Normativne nauke. Begović M.: Položaj žene i ženskih srodника u šerijatskom naslednom pravu. Bučić M.: Neobičan slučaj prividnog čedomorstva. Milojković B.: Da li je medjunarodno pravo, materijalno i formalno, jedno između država, a ne iznad država? Kalezić M.: Neka sporna pitanja iz pripremnog postupka. Bartoš M.: Sumnjivo doba uloga kod zavoda pod zaštitom. Kostić L.: Nekoliko pitanja u vezi primene Izbornog zakona. Adžić S.: Državnom službeniku nije potrebno odobrenje da bi nekoga tužio sudu. — Arhiv LIV, 6: Tasić Dj.: Moderni relativizam i problem prirodnog prava. Bartoš M.: Kriza Medjunarodnog privatnog prava. Dukanac Lj.: O objektivnosti ekonomske nauke. Vasiljević T.: Uloga sudije i njegova priprema u borbi protiv kriminaliteta. Kazelić M.: Neka sporna pitanja iz pripremnog postupka. Kukuljac M.: Kontroverze u postupku zbog smetanja poseda. Pavlović V.: Da li je § 218 VKP ukinut propisom § 64 Kz? Despotović Ž.: O projektu rumunskog Gradjanskog zakonika. — Branić 11: Čubinski M.: Odbrana kod t. zv. nesimpatičnih krivičnih dela. Lazarević A.: O partičnoj legitimaciji stranaka po zakonu o pobijanju pravnih dela izvan stečaja. Zokalj M.: Nekoliko reči o otkazu porabnih ugovora. Radović V.: Jedan slučaj prečutnog odbijanja nasljedja i važnosti testamenta pre odbrane. — Branić 12: Z. P.: Jedan slučaj iz svakidanje prakse. R. I.: Da li odluke opšte sednice Kasacionog suda još imaju autoriteta. Drljević I.: Advokat ne može isticati prigovor zastarelosti članskog uloga Advokatskoj komori, ako je odbor Komore već doneo rešenje o naplati članarine, pa na osnovu istog traži zabranu. Petrović B.: Tumačenje § 134 zak. o grad. opštinama u pogledu podnošenja žalbe na odluku nadzorne vlasti. Stjepan M.: Materijalno-pravni prigovori u gradjanskom partičnom postupku. Kojić M.: Šaljemo ih na robiju svakog dana. — Mjesečnik 10—11: Janjanin P.: Mogu li ljudi biti predmetom pravnog prometa? Firšt B.: Pravo samoodređenja naroda. Perušić A.: Imovne opštine. Leitner M.: Može li se žena odreći prava na alimentaciju. Andres B.: Javně finansije složenih država. Signjar R.: Seljačko gospodarstvo i žena. Eisner B.: Pravni položaj inozemskih trgovačkih društava u našoj državi po današnjem pravu i po novom trgovačkom zakonu. — Mjesečnik 12: Lenac R.: Reforma kontumacionog postupka. Politeo I.: Iz novijeg socialnoga zakonodavstva. Beyer V.: Odnos pojma produženja krivičnoga djela naših vrhovnih sudova prema istovrsnom idealnom sticaju krivičnoga zakonika. Bazala B.: Razvrgnuće zajednice s obzirom na vanpartični i novi izvršni postupak. Kun I.: Zastara tužbe na plaću po zakonu o radnjama. Eisner B.: Pravni položaj inozemnih trgovačkih društava u našoj državi po današnjem pravu i po novom trgovačkom zakonu. Firšt B.: Banovinska samouprava po Srškićevu nacrtu. — Policija 10—11 je bila posvećena petindvajsetletnici izhajanja

nja časopisa. Zadevne članke in črtice so napisali: Lazarević V., Dresler O., Šulc B., Šilović J., Perić Ž., Jovanović S., Čubinski M., Lazić Ž., Arandjelović D., Janković R., Sagadin S., Živanović T., Stefanović M., Lazarević M., Novaković M., Matković D., Katić K., Bos H., Goršič F., Jovanović R., Acimović M., Petrović M., Grudić V., Filipović D., Vlaškalin M., Miličević V., Banković M., Kuzmanović V., Božović B., Blagojević V., Cerović G., Djelošević B., Petrović B., Todorović Dj., Rajković M., Nikičević M., Ranković D., Petrović Dj. Poleg tega Dolenc M.: O kašnjanju protivpravnog prisvajanja divljači in Sajovic R.: O kontroli redovnih sudova nad rešenjima upravnih vlasti o civilno-pravnim traženjima. — **Policija 12:** Kulaš J.: Razmatranja o uslovnoj osudi. Komarić M.: Pravo tužbe na Državni savet protiv odluka donetih po uredbi o kartelima. Todorović Dj.: Krivična i kaznena pitanja pred Društvom naroda. Kulaš J.: Projekat zakona o istupima — posebni deo. — **Pravosudje 11:** Urušević L.: Tamo amo po Predosnovi budućeg Gradjanskog zakonika Kraljevine Jugoslavije. Muha M.: Činjenična utvrđenja i pravna ocjena. Štengl B.: Inicijativa u likvidaciji zemljoradničkih dugova. Vasiljević T.: Sudski oprostaj kazni. Zorž P.: Pouzdanici u postupku protiv mladih maloletnika. Kalić D.: Krvne osobine i očitstvo. Kušej G. Misli k vprašanju o sodniški stalnosti in nepremestljivosti po našem trenutnem pozitivnopravnom stanju. — **Pravosudje 12:** Muha M.: Činjenična utvrđenja i pravna ocjena. Djelošević B.: Jedan slučaj primene u praksi Uredbe o likvidaciji zemljoradničkih dugova. Grubiša M.: Materijalna pravnosnažnost odluka vanparničnog suda. Vasiljević T.: Sudski oprostaj kazne. Umičević D.: Istražni zatvor i § 420 Kp. Pavlović V.: Mogu li se vojna lica mesto kazne zatvora osuditi na novčanu kaznu? Stanojević D.: Istupno samovlašće.

Razne vesti.

Kronika društva „Pravnika“. V društvu so predavali: dne 25. novembra 1958. g. prof. dr. M. Dolenc „O vprašanju kvalifikacije nepravičenega prisvajanja divjačine z lovom“ („krivolovstvo“), dne 14. decembra 1958. g. doc. dr. S. Bajič „O načrtu novega nemškega zakona o službenem razmerju, dne 21. decembra 1958. g. dr. J. Basaj „O zaščiti kmečke posesti“ in dne 11. januarja 1959. dr. Vladimir Kukman „O upravni dekoncentraciji“ po § 101 fin. zak. za leto 1958/59. — V zadnjih mesecih so pristopili društvu naslednji novi člani: dr. Zore Slavko, političnopravni pripravnik v Ljubljani, Koščak Anton, političnopravni pripravnik v Beogradu, Petrović Simo, odvetniški pripravnik v Ptuj, Tome Egon, diplomirani pravnik v Brežicah, dr. Dougan Danilo, sodni pristav v Škofji Loki, Primožič Alojzij, političnopravni pripravnik v Črnomlju, dr. Vrčon Branko, novinar v Ljubljani, Cvetko Branko, odvetnik v Mariboru, dr. Stefanović Danilo, odvetnik v Mariboru, dr. Orel Vladimir, odvetnik v Monokronogu, dr. Goričar Jože, odvetnik v Šoštanj, dr. Vilfan Jože, odvetnik v Kranju, dr. Svetel Karel, zav. ravnatelj v Ljubljani.

Osebnosti vesti. Za sodnika pri okrožnem sodišču v Ljubljani je postavljen dr. Fellacher Julij. — Odvetniško pisarno sta odprla odvetnika dr. Urech Karel v Celju in dr. Vilfan Jože v Kranju. — Preselila sta se dr. Orel Vladimir v Mokronog in dr. Janežgo na Jesenice. — V pokoj je stopil okrožni sodnik Avsec Anton, izvrševa-